

نافونیشان د رۆمانیدا، رۆمانا (داویا شهرفانهکی) یا نقیسه (عسمهت محمهد به‌دهل) و هکو نمونه

نازدار عارف بریندار

پشکا زمانی کوردی - کولیژا په‌روه‌ردا بنیات، زانکویا زاخو، عیراق، ههریما کوردستانی - عیراق

(میژویا وهرگرتنا فه‌کولینی: 10 ئیلولی، 2020، میژویا ره‌زامه‌ندیا به‌لافکرینی: 16 چریا دووی، 2020)

پوخته

نه‌قی فه‌کولینی هه‌ول دایه‌بته‌تی نافونیشانی ده‌قی نه‌ده‌بی، ب ره‌نگه‌کی تیوری بده‌ته دیارکرن. پاشی ب ره‌نگه‌کی پراکتیکی نافونیشانی رۆمانا (داویا شهرفانهکی) شروقه‌ بکه‌ت، چونکی نافونیشان و هکو ره‌گه‌زه‌کی هونهری دناف ده‌قی نه‌ده‌بی بگشتی و د رۆمانیدا بتایبه‌تی، کاریگه‌رییه‌ک مه‌زن هه‌یه‌ ل سه‌ر نافگرتنا ده‌لاله‌تا فه‌شارتیا ده‌قی رۆمانی، فه‌کۆله‌ر دئ شیت ب ریکا شروقه‌کرنا نافونیشانی رۆمانی نه‌وی واته‌یا فه‌شارتیا دناف ده‌قیدا هه‌ی ناشکه‌راکه‌ت. مه‌ د نه‌قی فه‌کۆلینا ب نافونیشانی نافونیشانی رۆمانیدا، رۆمانا (داویا شهرفانهکی) یا نقیسه‌ر (عسمهت محمهد به‌دهل) و هکو نمونه، بابه‌تی نافونیشانی ژ لایین تیوری دایه‌ خویاکرن. پاسی زاراف و تیگه‌ه و نه‌رک و بنیات و جورین نافونیشانی کرینه. پاشی نه‌م چووینه سه‌ر ته‌وه‌ری پراکتیکی فه‌کولینی و مه‌ نه‌رک و هه‌ردوو بنیاتین کویر و سه‌رفه‌ی نافونیشانی رۆمانی شروقه‌کرینه. بۆ مه‌ دیاربوو کو نافونیشانی رۆمانی شیايه پرائییا ده‌قی رۆمانی بخوه‌فه بگریت. ده‌لاله‌تا هه‌ردوو بنیاتین (کویر) و (سه‌رفه) یی نافونیشانی رۆمانی شیاينه بینه ته‌مامکه‌رین ئیک و ده‌رپرینی ژ خه‌بات و قوربانیدانا که‌سایه‌تییا سه‌ره‌کییا نه‌قی رۆمانی بکه‌ت کو (کوفانه).

په‌یغین کللی: نافونیشان، رۆمان، واتا، که‌سایه‌تی، کۆخان

پیشه‌کی

نمونه، ئانکو ژ نافونیشانه‌کی سه‌ره‌کی پیکه‌تیه و چ نافونیشانی لاوه‌کی دگه‌لدا نین. سنووری فه‌کۆلینی: هه‌ر ژ نافونیشانی فه‌کۆلینی، سنووری پراکتیکی یی فه‌کۆلینی دیاره کو بتتی پراکتیزه‌کرن دئ لسه‌ر رۆمانا (داویا شهرفانهکی) بیت.

گرنگیا فه‌کۆلینی: گرنگیا نه‌قی فه‌کۆلینی نه‌وه کو بابه‌تی نافونیشانی دناف ده‌قی نه‌ده‌بی ئافراندیدا پره‌نگه‌کی تیوری د ده‌ته نیشان. و پراکتیزه‌کرنی لسه‌ر ده‌قی رۆمانه‌کی ئه‌نجام دده‌ت.

ریبازا فه‌کۆلینی: نه‌ف فه‌کۆلینه لوبیف ریبازا و هه‌سفی شلۆفه‌کاری هاتیه ئه‌نجامدان، چونکی بدیتنا مه‌ نه‌ف جوهره ریبازه زیده‌تر دگه‌ل سروشتی نافه‌ر وکا نه‌قی فه‌کۆلینی دگونجیت.

نافونیشان ئیکه‌م ده‌رازینکه، وهرگری بۆ خوه‌رادکیشیت و یا پیدقییه نه‌ف نافونیشانه‌ مینا؛ ده‌قه‌کی بچویک واته‌یا هه‌می ده‌قی نه‌ده‌بی پیشکیشی وهرگری بکه‌ت. زیده‌باری نه‌قی چهن‌دئ، بابه‌تی نافونیشانی دناف فه‌کۆلینین ره‌خنه‌بییدا و هکو دارده‌سته‌کی کاریگه‌ر، رولی خو هه‌بوویه. ژبو ده‌ریخستنا واته‌یا فه‌شارتیا ده‌قی و هه‌ر نه‌ف چهن‌ده بوویه نه‌گه‌ر نه‌م نافونیشانی رۆمانا (داویا شهرفانهکی) شروقه‌ بکه‌ین.

نافونیشانی فه‌کۆلینی: نه‌ف فه‌کۆلینه لژیڕ نه‌قی نافونیشانی هاتیه ئه‌نجامدان: نافونیشان د رۆمانیدا، رۆمانا (داویا شهرفانهکی) یا نقیسه‌ر (عسمهت محمهد به‌دهل) و هکو

زاراڤی ناڤونیشانی دناڤ زمانئ عصره‌بیدا هه‌رومکو د فهره‌نگا (لسان العرب) دا هاتی ژ په‌یقین (عن، عنا) هاتییه وهرگرتن کو واته‌یا (دیار بوون و اراده) دگه‌هینن و ب ئەڤی رهنگی بوویه زاراڤی عنوان⁽⁵⁾. سه‌باره‌ت زمانئ فارسی(عنوان) بو ناڤونیشانی ده‌ئته بکارئینان و واته‌یا ده‌ستینکا په‌رتوکی یانژی نامه‌کی دگه‌هینیت⁽⁶⁾. دناڤ زمانئ کوردیدا زاراڤین ((ناونیشان، ناڤونیشان)) ده‌ئنه بکارئینان، چونکی ((زاراڤی ناڤونیشانی د زمانئ کوردیدا ژ بهر جوداهیا دیالیکتان بشیوه‌یین جودا جودا ده‌ئنه نقیسن ودرکاندن وەکو: ناڤونیشان، ناونیشان، ناوونیشان...))⁽⁷⁾ ئەڤ هه‌می زاراڤین بو ناڤونیشانی هاتین بکارئینان وئ چهن‌دئ دگه‌هینن کو سه‌رنجا مروڤی بو بابه‌تی رادکیشیت.

2-1- پیناسین ناڤونیشانی:

ئه‌گه‌ر ئەم ته‌ماشه‌یی پرانییا زاراڤین ره‌خنه‌ی یین ئەده‌بی بکه‌ین، دئ بینین فره ره‌ه‌ندیی بخوه‌هه‌ دبینن، واته‌ پیناسه‌کرنن ئەڤان زاراڤان بیاقین به‌رفره‌هه‌ بخوه‌هه‌ دبینن. ناڤونیشان ژ ی وه‌کو زاراڤه‌کی ره‌خنه‌ی بی نوی ((گه‌له‌ک پیناسه بو هاتینه کرن و گه‌له‌ک جارن ژ ی هه‌وره‌خنه‌گرین ناڤونیشانی پیناسه دکهن، باس ل زه‌مه‌تیا پیناسه‌کرنا ناڤونیشانی دکهن))⁽⁸⁾. ژ ئەڤی چهن‌دئ دیار دبیت چ پیناسین فه‌بر بو ناڤونیشانی نه‌هاتینه کرن، به‌لکو هه‌ر نقیسه‌ره‌کی لدویف بو چوونین خوه‌، پیناسا ناڤونیشانی کریهه‌ دا ئەم زیدمه‌تر پیناسا ناڤونیشانی خویا بکه‌ین، ئەڤین ل خواری چهن‌د پیناسه‌یه‌کن بو ناڤونیشانی هاتینه کرن ژ لایئ چهن‌دین نقیسه‌رین (روژئاڤایی و عه‌ره‌ب و کورد) فه‌.

لیوه‌وک leohoeک ورون دکه‌ت: (ناڤونیشان ژ چهن‌د نیشانیان زمانئ پیک ده‌ین وه‌کو: په‌یڤ، رسته‌. کو دشیاندايه‌ له‌سه‌ر هه‌ر ده‌قه‌کی به‌ئنه دانان داکو ئاماژئ ب ناڤه‌روکا ئەوی ده‌قی بکه‌ن و دبسان داکو خوانده‌ڤانی بو خوه‌رابکیشن)⁽⁹⁾. نقیسه‌ر د ئەڤی پیناسیدا،

په‌یکه‌ری فه‌کولینی: ئەڤ فه‌کولینه ژ دوو پشکان پیکه‌هاتییه: پشکا ئیکئ ل ژیر ناڤونیشانی (ناڤونیشان ژ لایئ تیوریفه) هاتییه و ئەڤان هه‌رپنج ته‌مه‌ران ب خوه‌هه‌ دگریت: (زاراڤ، تیگه‌هه‌، پیناسه‌، بنیات، ئەره‌ک و جوړ). پشکا دووی لژیر ناڤونیشانی (پراکتیزمه‌کر ل سه‌ر ده‌قی رۆمانئ) هاتییه و ناڤونیشانی ئەڤی رۆمانئ ل ناستئ ئەره‌ک و هه‌ردوو بنیاتیان (کویر) و (سه‌ره‌هه‌) هاتییه شه‌وه‌هه‌ کرن و چهن‌دین ئەو وینن پراکتیکی ژ ناڤ ده‌قی رۆمانئ هاتییه شه‌وه‌هه‌کر. ل دو ماهیکی ئەڤ فه‌کولینه گه‌هه‌شتیه چهن‌د ئەنجامه‌کان.

پشکا ئیکئ: ده‌رازیکه‌ک تیوری لدور ناڤونیشانی ده‌قی نه‌ده‌بی: 1-1- زاراڤی ناڤونیشانی:

سه‌باره‌ت زاراڤی ناڤونیشانی گه‌له‌ک په‌یڤ و زاراڤین دی بین ره‌خنا ئەده‌بی ژ ناڤ زمانئ ئینگلیزی هاتییه وهرگرتن، ئەڤ زاراڤه‌ ژ ی د زمانئ ئینگلیزیدا بزاراڤی ((title)) ده‌ئته ده‌ره‌برین و رامانا ((ناڤی په‌رتوکی یان چیره‌وکی یانژی هه‌له‌ه‌ستی))⁽¹⁾ دگه‌هینیت. به‌ئ رښتئ ئەڤی زاراڤی ئینگلیزی ژ ناڤ زمانئ (گریکی) هاتییه وهرگرتن، واته‌ ((ئهم دئ گه‌هه‌ئنه وئ چهن‌دئ بیژین ئەو زاراڤی گریکی بوویه ره‌هو ریشاله‌ک بو گه‌له‌ک زمانین هه‌رووی تاکو بو زمانین خو ئەو زاراڤین واته‌یا ناڤونیشانی دگه‌هینن ژ ئەوی رښتئ ناڤیری وهرگرن))⁽²⁾. هه‌رومه‌سا زاراڤی ناڤونیشانی دناڤ (زمانئ گریکی ب په‌یڤا (Titulus) ده‌اته بکارئینان)⁽³⁾. ئەڤی زاراڤی دناڤ زمانئ گریکیدا ده‌ره‌برین ژ ئەڤان واته‌یان دکر ((لافینا له‌سه‌ر ده‌ری فره‌شگه‌هئ هاتییه هه‌لاویستن کو ئاماژیه بو ناڤونیشانی ئەوی فره‌شگه‌هئ، کاغه‌زا ل سه‌ر ماده‌یه‌کی ده‌ئته چه‌سپاندن کو ئاماژئ بدته ئەوی که‌رسته و پیکه‌هاتیه‌یین دناڤ وی ماده‌هیدا))⁽⁴⁾. واته‌ ناڤونیشان ده‌ره‌برین ژ ناڤه‌روکا وی که‌رسته‌ی دکه‌ت.

کوپیه‌ک ژ دهقی ره‌سن، ئانکو دبیته ناسنامه بو دهقی. ئەف ناسنامه‌یه باس ل بابەتی دهقی دکەت.

نزار سه‌لمان طاهر دبیزیت: ((نافونیشانی ناسنامه‌یه‌کا سیمبوتیکیه، نافراندکار ب تیکستی خوهی نافراندیقه دیمجامه دکەت، تاکو ببیته کلیله‌کا خودان رامانا تیکستی و خوانده‌فان پی کودین داگرتی ژ نهینین تیکستی قەدکەت))⁽¹³⁾. ئەف پیناسیه ره‌هەندئ ناسنامه‌بوونا دهقی بنافونیشانی دبەخشیت، ئانکو نافونیشانی وه‌کو ده‌قه‌کئ بچویک دناف چارچو‌فیی گشتیی دهقی مەزندا ل قەلم ددەت، هەر وه‌کو بیژین نافونیشانی وه‌کو نیشانه‌یه‌کا پری واتیه و دبیته کلیله‌ک بو شرو‌فەکرنا بابەتین قەشارتییین دهقی.

فوناد رشید دبیزیت: ((ناونیشانی بریتیه له ناوی هەر کتیبیک که گوزارشت له ناوه‌روکه‌که‌ی ده‌کات))⁽¹⁴⁾. ئەف پیناسیه‌ی ژ مینا یین بوری، جه‌ختی ل سەر هەندئ دکەت، کو نافونیشانی پەرتوکی ئەوه کو هەل‌گرئ پوختەیا نافرۆکا ئەوی پەرتوکی بیت. ئانکو هەر وه‌کو دبیته ره‌هەندەکئ واتیه یی بچویک ژ دهقی و ب ره‌نگه‌کئ پوختەکری ره‌نگه‌فەدانا دهقی مەزن دکەت.

1-3- گرنگییا نافونیشانی بو دهقی:

ئەدەبیاتین نوی ب گشتی و رۆمانی ب تابه‌تی گوهورینین مەزن د بیاقی نافونیشان‌کرئیدا بخوه‌قه دبیتنه. و گەه‌ه‌شتینه ئەوی راده‌ی کو رۆمان بیی نافونیشانی ناهیته قەدیتن و به‌لاف کرن، ئانکو گرنگییا نافونیشانی بو دهقی ئەدەبی گرنگییه‌ک گەله‌ک مەزنه، چونکی (نافونیشانی دبیته ده‌رازینکه‌کا دەستپیک دناف دهقی ئەدەبیدا و دبیته ئارمانجا دهقی...) ⁽¹⁵⁾. ژ لایه‌کئ دبیرقه ئەگەر ئەم تەماشیه‌ی گرنگییا نافونیشانی بکه‌ین سه‌بارت (فریکه‌ری و دهقی و وه‌رگری) دی بینین کو (دبیت فریکه‌ر دهقی بنافرینیت و پاشی لدویماهییی نافونیشانی بو بدانیت، لی وه‌رگر دهقی ئەدەبی ژ نافونیشانی دەست

باس ل جهی نافونیشانی دکەت، کو دکەفیته دەستپیکا دهقی یانژی دکەفیته جهی لایئ سەری ژ دهقی دیسان نفیسەر ئامازئ ب هەندئ دکەت کو نافونیشانی ده‌ربرینی ژ نافرۆکا دهقی دکەت، واته ئەف ده‌قه ئامازئ ب ئەوی بابەتی دکەت یی ده‌ق ل سەر هاتیه نفیسین. هەر وه‌سا ژ ئەف پیناسی خویا دبیت کو نافونیشانی سەرنا خوانده‌فانی بو خوه رادکیشیت، واته نافونیشانی دبیته ئەگەر خوانده‌فان ئەف دهقی بخونیت.

رۆلاند پارت Roland Barthes پروون دکەت: (نافونیشانی ژ هەندەک بیاقین واتیه و سیمپۆلۆژی پیکه‌هیت و چه‌دین پره‌نسیپین: ئەخلاق، جفاکی، ئایدۆلۆژی، بخوه‌قه دگرن)⁽¹⁰⁾. ژفئ پیناسی خویا دبیت کو نافونیشانی بخوه وه‌کو کێلگه‌یه‌کا واتیه ده‌لالیه و ره‌هەندین نیشانین سیمپۆلۆژی بخوه‌قه دگرن، ئانکو ژ چه‌دین ریکه‌ستنن واتیه و پراکتیکی پیکه‌هین، هەر وه‌سا تەوهره‌ک دبتر ژ ئەف پیناسی خویا دبیت کو نافونیشانی بابەتین جفاکی و هزری بخوه‌قه دگرن، واته هەر ئەو بابەتین جفاکی ده‌ینه ره‌نگه‌فەدان دناف نافونیشانی دهقی ئەدەبیدا.

شعیب حلیفی: (نافونیشانی خودیکه‌که ده‌ربرینی ژ هەمی په‌یقین دهقی دکەت و بابەتین هزری بخوه‌قه دگرت)⁽¹¹⁾. ئەف پیناسیه نافونیشانی سالوخ ددەت، هەر وه‌کو نافونیشانی بخوه ده‌قه‌کئ بچویک دناف دهقی مەزندا، ئانکو نافونیشانی دبیته خودیکه‌ک یان نمونیه‌کی بچویک بو هەمی په‌یقین زمانی بین دهقی دیسان بو هەمی په‌یقین زمانی بین دهقی و بابەتین هزری بخوه‌قه دگرت.

محمد المکاوې رۆون دکەت: (نافونیشانی ره‌نگه‌فەدانا په‌یاما زمانیا دهقی دکەت و دبیته ناسنامه‌یه‌ک بو دهقی و ئامازئ ب نافرۆکا دهقی ددەت...) ⁽¹²⁾. ئەف پیناسیه‌ی ژ مینا یین بوری، نافونیشانی وه‌کو خودیکه‌ک ل قەلم ددەت کو سەرجه‌م پیکه‌هاتیه‌ی زمانیا دهقی به‌رجه‌سته دکەت. زیدەباری ئەف چه‌ندئ، نافونیشانی لدویف ئەف پیناسیه‌ی دبیته

پنجه‌مه‌ت هندی کو نافونیشانی ئه‌کتیفا دناف پرۆسا ده‌لالی و واته‌ییا ده‌قیدا بیبیت، پشتبه‌ستنی ب چهند بنیاته‌کان دکه‌ت، ئه‌ف بنیاته‌ دبه‌ جه‌مسهرین ده‌لالی و فه‌کۆله‌ر دشیته‌ ب ریکا ئه‌وان ره‌ه‌ندی‌ن فه‌شارتی‌ن ده‌قی شروقه‌به‌که‌ت. د ئه‌فی بیافیدا و هه‌ر وه‌کو هاتیه‌ تییبینی‌کران دناف ره‌خنا کوریدا (نزارسلمان طاهر) دوو بنیات بو نافونیشانی ده‌ستنی‌شان‌کرینه. ئه‌و ژێ ئه‌فه‌نه: (21)

ئیک: بنیاتی کویر:

مه‌به‌ست ژ ئه‌فی بنیاتی ئه‌وه‌ کو خوه‌ دناف نافونیشانی سه‌ره‌کیی ده‌قیدایان په‌رتوکیدا به‌رجه‌سته‌که‌ت. بنیاتی کویری نافونیشانی ده‌قی، ئه‌و بنیاته‌یی خوه‌ دناف ره‌ه‌ندی‌ن ده‌لالی بین نافونیشانی سه‌ره‌کیی ده‌قیدا فه‌دشیریته‌ و کانی ب چ شیوه‌ شیایه‌ پوختی ناوه‌روکا ده‌قی بخوه‌فه‌ بگریته‌ (22).

دوو: بنیاتی سه‌رفه‌:

مه‌به‌ست ژ بنیاتی سه‌رفه‌ ئه‌و بنیاته‌یی کو دناف نافونیشانی ناوه‌کیی په‌رتوکاندا هه‌ی، بو نمونه‌ ئه‌گه‌ر کومه‌له‌ چیرۆکه‌ک یان دیوانه‌کا هوزانان هه‌بیت، نافونیشانی سه‌ره‌کی ژێ هه‌یه‌ و دیسان نافونیشانی ناوه‌کی ژێ هه‌نه‌ لقیه‌ بنیاتی سه‌رفه‌ خوه‌ دناف نافونیشانی ناوه‌کیدا فه‌دشیریته‌ (23). به‌لێ لقیه‌ مه‌ رۆمان هه‌یه‌ و ئه‌ف رۆمانه‌ نافونیشانی ناوه‌کی بخوه‌فه‌ ناگریته‌، له‌وما لقیه‌ دی بنیاتی سه‌رفه‌یی نافونیشانی رۆمانی خوه‌ دناف ده‌قی رۆمانی بخوه‌دا به‌رجه‌سته‌ ده‌که‌ت.

1-5- ئه‌رکین نافونیشانی:

نافونیشانی وه‌کو ده‌قه‌کی بچویک دناف پیکه‌اتا هونه‌ریا به‌ره‌مه‌ی ئه‌ده‌بیادا، چهن‌دین ئه‌رکان دگریته‌. ب ئه‌فی چهن‌دین نافونیشانی دی شیت زیده‌تر کاریگه‌ریا خوه‌ وه‌رگریته‌، به‌لێ خالا گرنگ لقیه‌ ئه‌وه‌ کو چهن‌دین بوچوونین ژیکجودا ژبو ده‌ستنی‌شان‌کرنا ئه‌رکین نافونیشانی هه‌نه‌ و هه‌ر نفیسه‌ره‌کی ل گوره‌ی بوچوونا خوه‌ چهند ئه‌رک بو نافونیشانی ده‌ستنی‌شان‌کرینه‌ (24). سه‌بارته‌ ئه‌فی ته‌مه‌ری، ئه‌م دی گرنگترین و به‌ربه‌لاقتترین

پنجه‌مه‌ت (16). ئانکو گرنگییا نافونیشانی بو هه‌ردوو ره‌ه‌ندی‌ن دیتر ژێ هه‌یه‌، ئه‌وژی (نفیسه‌ر و وه‌رگر). ژ لایه‌کی دیتره‌ ئه‌گه‌ر ئه‌م ته‌ماشه‌یی گرنگییا نافونیشانی بو ده‌قی ئه‌ده‌بی بکه‌ین، دی بینین کو (نافونیشانی هه‌می پیکه‌اته‌یا به‌ره‌مه‌ی ئه‌ده‌بی بخوه‌فه‌ دگریته‌) (17). ئانکو نافونیشانی ده‌بته‌ نمونه‌یه‌کا واته‌یی و نوینه‌راتییا سه‌رجه‌م پیکه‌اته‌یا به‌ره‌مه‌ی ئه‌ده‌بی ده‌که‌ت، بو نمونه‌ ئه‌م نه‌شینی بیی لی زفرینا ده‌قی سه‌ره‌کی، نافونیشانی ده‌قی شروقه‌ بکه‌ین. ئانکو نافونیشانی نوینه‌راتییا هه‌می پیکه‌اته‌یا ده‌قی ئه‌ده‌بی ده‌که‌ت، چونکی (نافونیشانی پوخته‌کرنا ده‌قی سه‌ره‌کی و ره‌سه‌ن بخوه‌فه‌ دگریته‌ و ئه‌م نه‌شینی بیی بزفرینه‌ ده‌قی ره‌سه‌ن نافونیشانی شروقه‌ بکه‌ین) (18). ده‌قی ئه‌ده‌بی ژ چهن‌دین ره‌گه‌زین هونه‌ری پیک ده‌هیت و نافونیشانی ژێ وه‌کو ئیک ژ گرنگترین ره‌گه‌زین هونه‌ریه‌ دناف پیکه‌اته‌یا ده‌قی ئه‌ده‌بیادا، چونکی ((نافونیشانی ده‌بته‌ هه‌ژمارتن وه‌کو گرنگترین بنه‌مای بی به‌ره‌مه‌ی ئه‌ده‌بی یی هه‌فچه‌رخ جه‌ختی ل سه‌ر ده‌که‌ت، کو نفیسه‌ر ب گرنگی و چاقدیرییه‌کا تایه‌ت سه‌ره‌ده‌ریی دگه‌ل ده‌که‌ت. داکو بشیوه‌یه‌کی هونه‌ری پیکه‌اتی وه‌رگری بکه‌ت)) (19). ژ ئه‌فی چهن‌دین خویا ده‌بته‌ کو یا پیدقیه‌ نفیسه‌ری ده‌قی، گرنگییا نافونیشانی بزانیته‌. بشیوه‌یه‌کی هونه‌ری یی بالکیش نافونیشانی به‌ره‌مه‌ی خوه‌ به‌داریته‌ تاکو ئه‌ف نافونیشانه‌ بیته‌ جه‌ی سه‌رنجراکیشانا وه‌رگری. دیسان تاکو بیته‌ ده‌قه‌کی بچویک و نوینه‌راتیا هه‌می ده‌قی مه‌زن بکه‌ت. ئانکو ل دوماهیكا ئه‌فی دی گه‌هینه‌ هندی کو گرنگییا نافونیشانی سه‌بارته‌ پرۆسا په‌خشکران و وه‌رگرته‌ ده‌قی ئه‌ده‌بی، پرۆسه‌کا به‌ره‌یه‌ چونکی ((د ده‌می خواندنا هه‌ر تیکه‌سته‌کیدا، ئیکه‌م تشته‌ کوسه‌رنجا خوانده‌فانی، بو خواندنا وی تیکه‌ستی رادکیشیت نافونیشانه‌، نافونیشانی ئه‌له‌مینته‌کا گرنگه‌ د پرۆسیسا نفیسه‌ین و خواندنا تیکه‌ستیدا...)) (20).

1-4- بنیاتی نافونیشانی:

نافونیشانی دیاردکته و یه‌یوه‌ندی ب ئه‌رکئ سالو‌خدانیقه‌ه‌یه.

1-5-5 نهرکئ مه‌به‌ستی (الوظيفة القصدية):
 نافونیشان ژبو مه‌به‌سته‌کی یان بابته‌ک ناراسته‌کری هاتیه ئافراندن و ((لدویف ئه‌فی ئه‌رکی، نافونیشان دبیته هه‌لگرئ مه‌به‌ست و مه‌ره‌مین نفیسهری و بقی ره‌نگی دناف فی ئه‌رکی دا، نافونیشان دبیته باره‌ه‌لگرئ مه‌به‌ستین نفیسهری))⁽³¹⁾. واته‌نافو نیشان بو مه‌رم و مه‌به‌ستین نفیسهری دناف ده‌قیدا ده‌ینه بکاره‌اتن.

1-6-6 جۆرین نافونیشانی:

ئه‌ف بابته‌ژی مینا ته‌وه‌ری (ئه‌رکین نافونیشانی) فره ره‌ه‌ندیا بۆچوونان بخوه‌قه دگریت و ((دابه‌شکرنا نافونیشانی بۆچه‌ند جۆره‌کین ژیکجودا، بۆ تاییه‌تمه‌ندی و بیافی ئه‌وان فه‌کولینان دزقریت، ئه‌وین ل دور نافونیشانی ده‌ینه ئه‌نجامدان، چه‌ندایه‌تیا ئه‌قان فه‌کولینان وه‌کریه کو چه‌ندین دابه‌شکرن بۆ جۆرین نافونیشانی هه‌بن))⁽³²⁾. به‌لئ سه‌بارت ده‌قی ئه‌ده‌بی ئافراندی، پرانیا نفیسهران لدویف دابه‌شکرنا نفیسهری فره‌نسی (جیرار جینیت) ی دچن و ئه‌م ژی د ئه‌فی فه‌کولینیدا، دئ لدویف هه‌مان دابه‌شکرن چین. و نافربری جۆرین نافونیشانی ب ئه‌فی ره‌نگی خوارئ دابه‌شده‌کته:

1-6-1 نافونیشانی سه‌ره‌کی (العنوان الرئيسي):

ئه‌فه گرنگترین و سه‌ره‌کیتترین نافونیشانه بۆ ده‌قی ئه‌ده‌بی و ((وه‌کو نافونیشانی سه‌ره‌کی پهرتووکی ده‌ینه هژمارتن، دیسان دبیته نافونیشانی ئورجینالی پهرتووکی و مینا کارتا ناساندنیه؛ ناسنامی ب تیکستی دبه‌خشیت و جهی خوه دناف تیکسنیدا دکه‌ت و ب ده‌سته‌ته‌کی ئاشکه‌را ده‌ینه نفیسین تا‌کو خوانده‌قان ب ئاسانی وه‌رگریت))⁽³³⁾. واته دیار دبیت کوئه‌ف نافونیشانه ناسنامه‌یه بو ده‌قی ئه‌ده‌بی.

ئه‌رکین نافونیشانی ب ئه‌فی ره‌نگی خوارئ نیشاده‌ین:

1-5-1 نهرکئ سالو‌خدانی (الوظيفة الوصفية)
 ل دویف ئه‌فی ئه‌رکئ نافونیشانی، و مه‌رگر دشیت گه‌له‌ک شروقه‌کرنا بده‌ته نافونیشانی⁽²⁵⁾. واته شروقه‌کرنه‌کی بۆ نافونیشانی بخوه‌ه دگریت. ((ئه‌ف ئه‌رکه سالو‌خدانه‌کی دده‌ته تیکستی و بریکا ئیک ژ ساخله‌تین تیکستی بخوه ده‌ینه ئه‌نجامدان تیکست ئامازه‌کی ل دور نافرۆکا تیکستی خویا دکه‌ت))⁽²⁶⁾. ئانکو ئه‌رکئ سالو‌خدانی، سالو‌خدانه‌کی دده‌ته واتیا ده‌قی.

1-5-2 نهرکئ سه‌رنجراکیشانی (الوظيفة الاغرائية):

ل دویف ئه‌فی ئه‌رکی، پیدقیه نافونیشانی ده‌قی یئ سه‌رنجراکیش بیت. واته (پیدقیه نافونیشانی هیزه‌کا راکیشانی هه‌بیت و سه‌رنجا خوانده‌قانی بۆ خوه‌راکیشیت. تا‌کو خوانده‌قان به‌ره‌ف ده‌قیه به‌یت و ده‌قی بخوینیت)⁽²⁷⁾. واته سه‌رنجراکیشانه‌ک هه‌یه، خوینده‌قانی بوخواندنا ده‌قی رادکیشیت.

1-5-3 نهرکئ ده‌ستیشانکرنی (الوظيفة التعينية):

هه‌ر وه‌کو ده‌ینه تیبینیکرن ((ئیک ژ ساخله‌تین ئه‌فی ئه‌رکئ نافونیشانی ئه‌وه کو دبیته ئه‌رکه‌کی هه‌فیشک دناف هه‌می نافونیشانان دا))⁽²⁸⁾. ئه‌ف ئه‌رکه ده‌قین ئه‌ده‌بی و به‌ره‌مان ژیکجودا دکه‌ت و ئه‌ف ئه‌رکه وه‌کو ناسنامه‌کیه بۆ ده‌قی ئافراندی⁽²⁹⁾. وه‌کی ئه‌رکه‌کی هه‌فیشک دناف نافونیشانیدا دگریت، دیسان دبیته ناسنامه ده‌قی.

1-5-4 نهرکئ نامازه‌یی (الوظيفة الإيحائية):
 ئه‌ف ئه‌رکه هه‌ر ژ نافی ئه‌وی دیاره کو مه‌به‌ست ژئ ئه‌وه ((ئه‌فی ئه‌رکی په‌یوندی ب ئه‌رکئ سالو‌خدانیقه هه‌یه و ئه‌ف ئه‌رکه زیده‌تر وه‌کو بها بۆ نافونیشانی ده‌ینه هژمارتن ژ هندئ کو بۆ ببیته ئه‌رک))⁽³⁰⁾. وه‌کو دیار ئه‌ف ئه‌رکه به‌یایی

کەسان دەهێته گوتن یێن زیرهک و سوارچاک و خودان پلهیهکا لهشکه‌ری و دبیهته به‌ره‌فانکه‌ر ژ ناخ و وه‌لات و کەس و کارێن جفاکی خوه. ئانکو شه‌رفان، ئه‌و کەسه‌یه‌ی کو شه‌ری ژبونا ملله‌تی خوه دکه‌ت و به‌ره‌فانی ژخوه و کەسێن ده‌وروبه‌ری خوه دکه‌ت و دژی زوردار و داگیرکه‌ران دراوه‌ستیت.

2-2 ئه‌رک و بنیاتی سه‌ره‌فایی نا‌فونیشانی رۆمانی:

((...)) ل رۆژێن پێشمه‌رگایه‌تی ژ ی رۆژا نخته و باران بۆ وه ژ هه‌موو رۆژێن دی بۆ هێرشه‌رنا سه‌ر ره‌بێن دوژمنی خوه‌شتر بوو، به‌لێ نه‌و تو ب تتی، نه‌ هه‌قال مایه هه‌دارا ته پێ به‌یت، هه‌ندهک ژێ ده‌ربه‌ده‌ری دنیا‌ی بووینه، هه‌ندهک شه‌هید بووینه، یێن ماین ژ ی، یان مه‌زن بووینه ژ خوه ناگرن خوه ب ته بێن ده‌ری یان ژ ی ب خوه خودانکه‌رنیقه مژوول بووینه، تتی تویی مایی لاوی کولانان، نه‌کار و نه‌کەسب))⁽³⁸⁾.

دنا‌ف ئه‌قی پارچه رۆمانی‌دا، ئه‌رکین نا‌فونیشانی ئه‌قی رۆمانی و ئیکه‌م بنیاتی سه‌ره‌فایی نا‌فونیشانی ئه‌قی رۆمانی هاتینه به‌رجه‌سته‌کرن. (کوفان) قاره‌مانی ئه‌قی رۆمانییه و رۆژه‌کی ل ده‌می رۆژنا‌فا ژ چایخانی به‌ره‌ف مال دچیت. بریقه چبکیت بارانی لئ دکهن. و ئه‌ف چه‌نده بېرا وی ل رۆژێن پێشمه‌رگاتیا ئه‌وی دینا، ل وی ده‌می ئه‌گه‌ر باران هاتبایه ده‌لیقه‌کا خوش بوو. پێخه‌مه‌ت هێرشکه‌رنی ل سه‌ر دوژمنی. ئه‌ها ئه‌قه لقیه ئه‌و (شه‌رفانه) دیار بوو یی کو دنا‌ف نا‌فونیشانی سه‌ره‌کیدا هاتی، چونکی پێشمه‌رگه دنا‌ف کولتوری کوردیدا کەسه‌کی شه‌ره‌ف مه‌نده و خوه قوربانکه‌ره بۆ وه‌لاتی و شه‌ری ژبۆ ئازادیا ملله‌تی دکه‌ت. لقیه ئه‌ف بنیاتی سه‌ره‌فه و ئه‌رکین نا‌فونیشانی جه‌ی خوه دنا‌ف نا‌فونیشانی سه‌ره‌کیی رۆمانی‌دا دبێن. چونکی پێشمه‌رگاتی ئانکو شه‌رفانی و ئه‌ف شه‌رفانه هه‌ر ئه‌و پێشمه‌رگایه. به‌لێ دیاره دو‌ماهیکا ئه‌قی شه‌رفانی نه‌ه‌ندا ب دلێ ئه‌وی بوویه چونکی باسی هه‌قالین خوه یێن

1-6-2-2 نا‌فونیشانی تایی (العنوان الفرعي):

نا‌فونیشانی تایی دنا‌ف گه‌لهک به‌ره‌ماندا هه‌یه و بریتیه ژ ((زیده‌کرن یان پاشکویهک دگه‌ل نا‌فونیشانی سه‌ره‌کی ده‌یت و دبیت د گه‌لهک تیکستین ئه‌ده‌بیدا هه‌بیت یا‌ژی نه‌بیت...))⁽³⁴⁾. هه‌روه‌سا نا‌فونیشانی تایی نه‌ هه‌رده‌م ل گه‌ل نا‌فونیشانی سه‌ره‌کی ده‌یت. ((نه‌ مه‌رجه ده‌می به‌ره‌ماندا به‌یت، گه‌لهک جارن دی بێن کو نفیسه‌ر بتتی ب نا‌فونیشانی سه‌ره‌کی هه‌می رامان و مه‌به‌ستا خوه دگه‌هینیت))⁽³⁵⁾. وه‌کو دیار گرنه‌گ نینه هه‌رده‌م لگه‌ل نا‌فونیشانی سه‌ره‌کی به‌یت.

1-6-3-1 نا‌فونیشانی ده‌ستنیشانکه‌ری ژانری (العنوان المحدد للجنس):

ئه‌ف جو‌ری نا‌فونیشانی دنا‌ف پیکه‌اتا خوه‌دا)) ئه‌و جو‌ری نا‌فونیشانییه، ئه‌وی ژانری به‌ره‌می ئه‌ده‌بی ده‌ستنیشان دکه‌ت کو فورم یان ژانری ئه‌ده‌بی نفیسه‌ر ژ هۆزان، چیرۆک... هتد. دشیاندایه ب نا‌فونیشانی فورمی به‌یته نیاسین))⁽³⁶⁾. واته ئه‌ف نا‌فونیشانه ژانری به‌ره‌می ئه‌ده‌بی ده‌ست نیشان دکه‌ت.

پشکا دووی: ئه‌رک و هه‌ردوو بنیاتین کویر و سه‌ره‌فه یی ده‌قی رۆمانی :

2-1-1 بنیاتی کویری نا‌فونیشانی رۆمانی:

ئه‌ف رۆمانه ژ نا‌فونیشانه‌کی سه‌ره‌کی پیکه‌هیت کو ((داویا شه‌رفانه‌کی))⁽³⁷⁾یه. وچ لادانین زمانی دنا‌فا دیارنێن. ب شیوی رسته‌کا زمانیا ساده کو گرێیا نا‌قیه، هاتیه دارشتن. په‌یقین وێژی نه‌ ده‌قی و مژاوینه، به‌لکو واته‌یا ئه‌وان یا فه‌ره‌نگی و ئاشکه‌رایه، به‌لێ ئه‌ف نا‌فونیشانه ژ لایێ واته‌یی و ده‌لالیقه چه‌ندین لادانین واته‌یی بخوه‌قه دگريت. ئه‌ف لادانین ده‌لالی دبه‌ بنیاتی کویری نا‌فونیشانی ئه‌قی رۆمانی و دبه‌ بنیاتین سه‌ره‌فه دنا‌ف ده‌قی رۆمانی‌دا. پیدقیه لقیه ناماژێ بدینه هندی کو نا‌فونیشانی تایی ل گه‌ل نه‌هاته. ب تتی نا‌فونیشانی ده‌ستنیشانکه‌ری ژانری هاتیه کو (رۆمانه). شه‌رفان، (نا‌زنا‌فه‌که) بۆئه‌وان

بمینی و تو موویهکی ژی ژ ههلویستی خوئی پری باومری نه‌هاتییه خوار))⁽³⁹⁾.

د ئەفی بنیاتی سەرڤه‌دا، شەرڤان (کوقان) ئانکو پێشمەرگه ودمی هیژ بریفه ژ چایخانی بو مال دچیت، ل قیره وهکو مۆنه‌لۆکه‌کی ل گهل خوه دکهت. پشتی ئەو ژ ژيانا پێشمەرگاتی زڤری باژیری وی کاری سیاسی ل باره‌گای دکر. ههمی دهمی خوه بره‌نگه‌کی دلسوز ئەنجام‌ددا، به‌لێ هنده‌ک هه‌قالین ئەوی ئەو زحمه‌ت و ماندیوونه نه‌دبر، به‌لکویاریین خوه پی دکر. هنده‌ک هه‌قالین وی زوی کاری خوه هیلابوو، به‌لێ دسه‌ر ئەفی دلسوزیا ئەویرا چ پویته ل ئاستی پیدقی پی نه‌هاتییه دان. بهایی وی خهباتی و ماندیوونی ب ئەوی نه‌هاتییه به‌خشین . نوکه‌ژی بی کارمایه. ل قیره ئەف بنیاتی سەرڤه ئاراسته بوونا خوه بو ناڤ بنیاتی کویری ناڤنیشانی سه‌مت دکهت، چونکی ئەف شەرڤانی خودان باومر و ماندیوون ریز ل گوره‌ی پیدقی لی نه‌هاتییه گرتن. دسه‌ر دلسوزیا ئەویرا و هاتییه پشنگوه‌ هافیتن.

-(گه‌له‌ک شه‌فان تو و باران هه‌تا سپیدی ب هه‌فرا مایه، بپرا ته ل وان ره‌شه شه‌فین ب سه‌هم ده‌یت، چه‌وا سی چوار ده‌مژمیران یان پتر ل سه‌ر زکی دخشیان دا بگه‌هن ئارمانجا خوه، کررین ژ دلێ ته ده‌یت...))⁽⁴⁰⁾.

لقیره ئه‌رکین ناڤنیشانی هاتییه ئەنجام‌دان. دیسان ئەفه بنیاته‌کی دیتری سەرڤه‌یه بو ناڤنیشانی رۆمانی و (کوقان) هه‌رد به‌رده‌وامیا بیرئینانا خودا بو رۆژین پێشمەرگاتی، ئانکو رۆژین نه‌خوش دیار دکهت. گه‌له‌ک جاران ب شه‌فین باران سی چوار ده‌مژمیران ل سه‌ر زکی دمان. داکو هیرشی بکه‌نه دوژمنی، ئەف چه‌نده‌ژی به‌لگه‌یه‌کی دیتره ل سه‌ر رادی شەرڤانی و دلسوزی و خهباتا ئەوی. ئەف بنیاتی سەرڤه‌ی، جهی خوه دناڤ بنیاتی کویری ناڤنیشانی رۆمانیدا به‌رجه‌سته دکهت، چونکی

پێشمەرگه دکهت. هه‌ر ئیک بره‌خه‌کیفه چوو و ئەو بنتی مایه. پیدقیه هندی ژبیرنه‌که‌ین، پیدقیه شەرڤان هه‌ر ژ ده‌سپیکێ تاکو دوماهیکی باومریین خوه ب پاریزیت، ئانکو ژ ئەوی ریکێ دهرنه‌که‌فیت یاکو ژبو قوربانیدانی دکهت. شەرڤان وهکو بهاییه‌کی پیروژ و بژاره ب خودانی خوه دبه‌خشیت. ههمی که‌سین چاکی ب چاڤه‌کی بلند لی ته‌ماشه دکهن. سه‌باره‌ت په‌یفا (داوی) ئانکو دوماهیکا شەرڤانه‌کی، ئەف په‌یغه ژی گه‌له‌ک واته‌یین قه‌شارتی بخوه‌فه دبینیت. ئەفی رستا زمانی یا ساده (داویا شەرڤانه‌کی) کانی دوماهیکا ئەفی شەرڤانی چه‌وابوو؟ ئانکو ب چ شیویه؟ ئەری دوماهیکه‌کا خۆه‌ش و شه‌ره‌ف مه‌ند بوویه، یان ژی دوماهیکه‌کا نه‌خۆه‌ش و ب کاره‌سات و ره‌شبین بوو؟ ئەف ههمی به‌رسف دبه‌ و بنیاتین سەرڤه‌ی ناڤنیشانی سه‌ره‌کیی ئەفی رۆمانی. بیگومان ئەف ناڤنیشانه‌ گه‌له‌ک ئه‌رکین ناڤنیشانی بخوه‌فه بین و چه‌ندین لادانین ده‌لالی بخوه‌فه دبین و بدیتنا مه‌ ئەفین خواری گرنگترین لادان: داویا شەرڤانه‌کی:

-دوماهیا که‌سه‌کی زیره‌ک و قورتالکه‌ر.
-دوماهیکا که‌سه‌کی قوربانیکه‌ر بوگه‌لی خوه.
-دوماهیکا خودان باومره‌کی.
-دوماهیکه‌کا نه‌خۆه‌ش بو که‌سه‌کی قورتالکه‌ر.
-دوماهیکه‌کا ژ هه‌ژی بو که‌سه‌کی قورتالکه‌ر.
-نازارو نه‌خۆه‌شیت که‌سه‌کی به‌ره‌فانکه‌ر ژ ناخ و وه‌لاتی خوه.

((...ئەفه دهمه‌که تو بی کار مای، نه‌بووی خودان ژن و زارو، هیشتا ل دور خه‌ونین خوه دگه‌ری، به‌ری نه‌و دهمی هیشتا ته‌ کاری سیاسی دکر، ته‌ ئاگه‌ه ژ دهمی نه‌بوو، دهمی ته‌ هه‌موو ل باره‌گایی دهر‌باز دبوو، ته‌ هه‌ست ب فی بیزاری و قالا‌هییا نوکه هه‌ست پی دکی نه‌دکر، وی دهمی ته‌ خوه دکاریدا دخه‌ندقاند، هنده‌ک هه‌قالین ته‌ هه‌بوون، هیژ زوو ب سه‌ر راستیا فی لیستکی هه‌لبوون، یاریین خوه ب ته‌ دکر لی تو رژدبووی ل سه‌ر باومریین خوه

وهستین خوه پینشکیشی ته کرین باومریه‌کا بی سینور ب ته ئینای و ژنشکه‌کیقه، بی خاتر خواستن ته پشنا خوه‌دایی و ته هیلائی و گه‌هشتیه ناڤ ریزین شورشی.

ئه‌ری ته تشتهک ئینا بیرا من کوفان، من دفا بیژمه ته بهلی دهلیقه نه دکه‌قتی، من بهری هه‌یامه‌کی فیانا هه‌قالا ته‌یا جار ان دیت))⁽⁴²⁾.

(کوفان) بهری بگه‌هیه ریزین پینشمه‌رگه‌ی، دلبره‌ک هه‌بوو، بناڤی (فیان). بی کو خاترا خوه ژئ بخوازیته، (کوفان) ده‌می په‌یوندی بشوره‌شی کری و پشته هینگی تاکو نهو چ ژئ نزانیته و هه‌قالی وی (هشیار) ی ئه‌ف چنده ئینایه بیرا ئه‌وی . غه‌در ل (فیان) ئی کریه، چونکی بی کو تشتهکی بو رونکه‌ته‌فه ژ نشکه‌کیقه، (کوفان) ی ئه‌و هیلایه و چوو ناڤ ریزین شورشی. تاکونه‌و چ دهنگ و باس ژئ نینن. ئه‌ف بنیاتی سهرقه‌ژی جهی خوه، دناڤ بنیاتی کویردا دکه‌ت، دیسان ئه‌کین ناڤونیشانی بجه ئینایه، چونکی (کوفان) وه‌کو شه‌رقان ئانکو کهسه‌کی پینشمه‌رگه و خه‌باتکار، نه‌فینا خوه کره قوربان بو وه‌لاتی خوه و دلبره‌کا خوه هیلایه و چوو به ناڤ ریزین شورشی.

((تو چۆی گه‌هشتی ناڤ ریزین شورشی، ئه‌رکه‌کی ژ هه‌موو ئه‌رکان مه‌زنتر بوو پیروژتر بوو، من چ گازنده نه‌کر، به‌لی من ماف هه‌بوو، به‌مینم چاڤه‌رییا ته بکم و خه‌ونان ب هاتنا ته‌یا بسهرفه‌رازیه به‌ینم، دلی خوه‌دا شانازی ب خوه بیم کو نه‌فیندارم، لی ده‌ما تو هاتی چما تو ل من نه گه‌ریای، تو زه‌لامی، نه وه‌کی منی، ته دکاری ل روژین به‌راهی من بیینی، من بخوازی، ما چ ئاسته‌نگ درییامه‌دا مایه، لی ئه‌ز مامه ل چاڤه‌ریا ته وتو نه‌هاتی))⁽⁴³⁾.

ده‌قی بنیاتی سهرقه‌یی ناڤونیشانی رو‌مانیدا، (کوفان) کو شه‌رقانه، بابته‌تی چونا خوه‌یا ژنشکاهه بو ناڤ ریزین شورشی دگه‌ل دلبره‌کا خوه (فیان) ئی گه‌نگه‌شه دکه‌ت، به‌لی ژ پینش (فیانی) ژیهه، هه‌ر ئه‌و بخوه به‌رسقی دده‌ت، چونکی (فیان) ل ده‌ف نینه و دده‌ت

هه‌ر ئه‌ف خه‌باتا ئه‌وی ل سهر زکی و به‌ر بارانی خزمه‌ته بو ملله‌تی و شه‌رقانیا ئه‌وی. ((...دی کیقه چی کوفان؟... و مره سوار به... و مره- ئه‌فه تویی هشیار، خودی تو ئینای، ب خودی هه‌ما نه‌زیی ل ته دگه‌رم، ئه‌ز دافی گافی ئیمه مالا هه‌وه.

هه‌ما و مره سوار به، دا بچین شه‌قبیره‌کی پینکه‌ه بیورینین، ته‌دقیته کیقه بچین؟

...، تو دزانی ل ده‌قرا مه‌یا خفس لیکری سیاسه‌ت ئانکو روح هاقینن، ئانکو پشته‌ری بوون ل سهر مال و جفاکی، ره‌وشت و تیتالان، مانئ بیرا ته ده‌نیت مه و مه‌سا هزر دکر ئه‌م یئ تشته‌کی گه‌له‌ک مه‌زن دکن و به‌ره‌مه‌کی گه‌له‌ک مه‌زن ژئ دی پینکه‌هیت...))⁽⁴¹⁾.

دیسان سهرنج راکیشانه‌ک و مه‌به‌ست و سالوخدانه‌ک و ئاماژین دیاردنه‌قی چهن‌دیدا ددیارن و ئه‌رکین ناڤونیشانی بجه ئینایه. دیسان ئه‌ف بنیاتی سهرقه‌ه باسی (کوفان) ی دکه‌ت. بریهه دچیه مال و هه‌قالی ئه‌وی (هشیار) ژ نشکه‌کیقه دکه‌فیه به‌ر و داخوازی ژئ دکه‌ت سواری ئوتومبیلی ببیت. پینکه‌ه دچنه جه‌کی شه‌قبیره‌کی دگه‌ل ئیک دبورینن. دناڤ گه‌نگه‌شا ئه‌واندا (کوفان) خوه‌یا دکه‌ت. ده‌می ئه‌وی وه‌کو پینشمه‌رگه‌کی دلسوز خه‌بات و خزمه‌ت دکر و ب دلسوزی ل باره‌گای کارئ سیاسی دکر، ئه‌وی ژ بیروباومرین نیشتمانی ئه‌ف کاره دکر و هزر دکر کو به‌رامبه‌ر ئه‌فی خه‌باتی و دلسوزی، دی گه‌له‌ک ریز لیه‌نیه‌ه گرتن. ئه‌ف بنیاتی سهرقه‌ه ژئ سه‌مه‌تبونا خوه بو ناڤ ره‌ه‌ندین ده‌لالین بنیاتی کویری ناڤونیشانی سهره‌کیی رومانئ ئاراسته دکه‌ت، چونکی (کوفان) وه‌کو شه‌رقانه‌کی دلسوز خه‌باتا خوه ژ بیروباومر دکر و هزر دکر، هه‌ر دی ریز ل ماندیبوونا ئه‌وی هیه‌ه گرتن.

((...، به‌لکی ژ هه‌ست ب گونه‌هیی به‌رامبه‌ری وی، ئه‌وا هه‌موو ئه‌فین و سوز

خویا کرن، پیدفیه (قیان) ل هیفیا من راوستا بایه، چونکی ئەزیی چوویمه ناف پینشمەرگا و به‌ره‌فانیی ژ وه‌لاتی بکهم ئەف چهنده، کاره‌کی پیرۆزه، به‌لی (قیان) به‌رسقی ددهت کو دهمی ژ چپای زفری، پیدفیه (کوفان) هاتبایه ئەز خواستبام. کوفان لی فهدگیریت کو ئەویی مزیلی کارئ سیاسی بوول باره‌گای، وخزمه‌تا سیاسی دکر. ئەف بنیاتی سهرقه جهی خوه دناف ره‌ه‌ندین ده‌لالین بنیاتی کویری نافونیشانی ئەفی رومانیدا دبینیت، دیسان ئەرکین نافونیشانی ئەنجام‌داینیه، چونکی (کوفان) وه‌کو شه‌رقانه‌کی دلسوز بو گهل و وه‌لاتی خوه چ ل چپای یان و ل باژیری ژی خه‌باتکریه.

((...)) دکاودانین هوسادا پتر ته خوه سهرگهرم ددیت ب ئەرکی خوهی ملله‌تینی، وه‌لاتپاریزیی را بین، باوه‌ریا ته ئەو بوو شورمش دی دادیا جفاکی ب جه ئینت، هه‌موو کەس دی و مکه‌ه‌ف بن، کەسین خرابی گه‌هاندینه ملله‌تی دی گه‌هن سزایی خوه، فان هه‌لوپستین نه‌گه‌ور گه‌له‌ک جارن بوته سهرگیزی وئاریشه ژی دگهل خه‌لکی چیدکرن، گه‌هه‌شت هندی گه‌له‌ک نه‌مابوو به‌ییه ته‌لافتن، دهمی هنده‌ک کەسین به‌ری هه‌فکارپیه‌کا تمام دگهل رژیمی دکرن و خه‌لک د دان گرتن و ب دوو پینشمەرگه‌ی دکه‌فتن ب ته‌حه‌سیاین تویی د ژی وان کار دکی و ناهیلی جهی خوه دناف ره‌وشا نوودا بکی، دوماهیی ژیا وان قیای وه‌سا چیبوو))⁽⁴⁴⁾.

کوفان یی به‌رده‌وامه دگهل گه‌نگه‌شا خوه دگهل قیانی کو هه‌ر ئەو بخوه ل سهر زاری وی به‌رسقی ددهت و (قیان) دبیزیتی: ئەو دهمی ته‌ل باره‌گای کار دکر ته خوه سهرگهرم د دیت دقیا ئەرکی سهرمللی خوه‌راکه‌ی و دلسوزیی د کارئ خوه‌دا بکه‌ی؟ له‌وما تو نه‌هاتی من بخوازی. ته باوه‌ری ب شورمشئ هه‌بوو؟ کو دادپه‌روه‌ری دی به‌لاف بیت. ژ ئەنجامی ئەفی هه‌لوپستی (کوفان) ی گه‌له‌ک جارن ئاریشه بو دروستبووینه. هنده‌ک کەسان هه‌ولا کوشتنا وی کریه. ئەف کەسه

به‌ری نه‌و دگهل دوژمنی بوون. (کوفان) به‌رامبه‌ر ئەوان دراوه‌ستا. به‌لی ل دوماهیی، هه‌ر ئەفان کەسین خراب هه‌زین خوه به‌هینان. ل قیره ژی ئەف بنیاتی سهرقه جهی خوه دناف بنیاتی کویری نافونیشانی رومانیدا دکه‌ت، چونکی نامازه‌کی ددهت دوماهییا شه‌رقانی کو (کوفان) ه‌واته ل سهر دلسوزی وخه‌بات وخزمه‌تا ئەویرا، به‌لی کەسین خراب و دگهل دوژمنی کاردکرن. ژ ئەوی به‌یزتربوون. نامازه دوماهیکه‌کا نه‌خۆشه بو (کوفان) ی.

((دهیکا ته د به‌ر چای تیکرنی‌را گوت: ئەز دزانم تو دی من هیلپیه فه و دی جارمکا دی دهربه‌ده‌ری دنیایی بی، وه‌کو رۆژا ته ئەزو بابی خوه و خویشکا خوه هیلاین و تو چۆیه چپایی، ته نه‌ گوت هه‌که‌مه‌ت دی چ ب سهرئ مه‌ئینت،

.....
.....
.....

، مه‌ به‌ری خوه د دا تله‌فزیونی، مه‌ هند دیت ده‌نگی دهرگه‌هی حیل هاته قوتان، ئەم فه‌جنقین، من گوت هه‌بت نه‌بت تشته‌که،

.....
.....

سی چوار زه‌گزه‌گین ئەمنی ب ژور که‌فتن و په‌رسیارا ته‌ کرن، ره‌حه‌ته‌یی بابی ته‌ خوه شاش نه‌کر و گۆته وان:

کورئ من نه‌ ل ماله، هه‌وه چ ژئ دقیت؟ به‌لی وان گوه‌ نه‌دایی و مال سهرئیک و بن ئیک کرن...

.....
.....

، هه‌تا رۆژه‌کی هاتین ئەز و بابی ته‌ دگهل گه‌له‌ک خیزانین دبیین زه‌لامین وان یان کورین وان ل چپای گرتن))⁽⁴⁵⁾.

(کوفان) پینخه‌مه‌ت به‌ره‌فانیکرنی ژ وه‌لاتی، چوونا ناف ریزین شورمشئ نه‌ بتنی ئەفینا خوه‌یا ئیکانه دگهل قیانی کره قوربانئ.

گرتن. بهلئ خویا دکهت کو ئهو نهی په‌شیمانی ئه‌وی خهبات و قوربانیدانییه. ((ئیرۆ تو هزرین خوه دکی، ئه‌وی پشته قان سالین دریز، پشته قی دور کهفتی و ژیانال وهلاتی بیانی و ل ئهورویا تو بیژی چ ل سهره‌ست هاتیه،

.....
.....
، چه‌وا وی روژی هون ژیکه‌بوون، وی گه‌له‌ک هیفی ژ ته کرن دگهل بچی، لی تو مایه ل سهر سهره‌قی خوه و قایل نه‌بووی، تو ژی نزان یوچی، به‌لکو ته هزر دکر کو جهی ته ویری بوو، ته ل ویری وانه دگوتن زارویان، تو مای هه‌تا چریسکا سهر هلدانی هه‌لبووی و ته دگهل پشیمه‌رگی قه‌ستا وهلاتی کری))⁽⁴⁷⁾.

(کوفان) ی سهره‌رای قوربانیدان ب ئه‌قینا خوه دگهل (قیان)ی. قوربانیدان ب خیزانا خوه، ئه‌وی قوربانی ب چونا خوه بو ئهورویا ژی دایه. (سهره‌ست) هه‌قاله‌کی (کوفان) یه و پیکه‌ل نا‌ف شوره‌شیننه و ده‌می ده‌لیقه بو دروستبووی، ئه‌وی ده‌لیقه ژ ده‌ستخونه‌کر و هندی داخواز ژ (کوفان)ی کر، به‌لئ (کوفان) رازی نه‌بوو، بچیه ئهورویا. ل قیره ئه‌ف بنیاتی سهره‌فه ژی ئاراسته‌بوونا خوه دنا‌ف بنیاتی کویری نا‌فونیشانی ئه‌قی رۆمانیدا به‌رجه‌سته دکهت، دیسان ئه‌رکین نا‌فونیشانی دنا‌ف ئه‌قی رۆمانیدا بجه‌نیاینه ، چونکی (کوفان) ی ژ به‌ر به‌رده‌وامیدانا خوه بو خهباتی و سهره‌لدانی رازی نه‌بوو بچیه ئهورویا، ئانکو قوربانیدان ب ئه‌قی ده‌لیقی ژی دایه.

((خویشکا ته نازداری گوت: -کچه‌کا گه‌له‌ک باش دگهل مه دایه ل فه‌رمانگه‌ها مه، خیزانه‌ک هه‌ژارن، بابی وی گه‌له‌ک خومش مرۆقه، من به‌حسی ته‌یی بو کری، من وه‌ساتی ئینایه دهر حه‌ز دکت، به‌س هه‌ما تو بیژه بلا دا ئه‌ز بیژمی، تو دشینی سوبه‌هی به‌ییه نک مه ل فه‌رمانگه‌هی و بیینی ژی، بلا ئه‌و ژی ته ببینت))⁽⁴⁸⁾.

به‌لکو خیزانا ئه‌ویژی بونه قوربانین ئه‌قی چه‌ندی . پشته (کوفان) چوویه نا‌ف پشیمه‌رگان، زه‌لامین ئه‌منا دوژمنی هاتنه مالا (کوفان) ی پشکینکر. پشته هینگی دایک و بابین ئه‌وی گرتن و برنه چوله‌کی به‌ردان. ئه‌ف بنیاتی سهره‌فه‌ژی، جهی خوه دنا‌ف بنیاتی کویری نا‌فونیشانی رۆمانیدا دگرت. دیسان ئه‌رکین نا‌فونیشانی ب دیاری هاتینه بجه‌نیان دنا‌ف ئه‌قی رۆمانیدا، چونکی (کوفان) ی خیزانا خوه ژی کرنه قوربان. په‌یوه‌ندی ب شوره‌شی کر. ده‌ست هاقینه خهباتی ژ بو رزگارکرنا مله‌تی.

((بوچی ژیان مایا به‌ری ب تامتر بوو؟ هه‌رچه‌نده ب ترس ژی بوو و هه‌موو ده‌ما ده‌ستی مه ب دلئ مه‌فه بوو مه دگوت ها نها دی ئاشکرابن و دی مه هه‌مووان گرن، گرتن ژی ل وی سهر ده‌می بی سهروشونکرن بوو، ژبلی ئه‌شکه‌نجه‌دانا ل چ جه و زه‌مانان وه‌کو وی نه‌بی، به‌لئ مه ئه‌و کریارین ب ترس دکرن و دلئ مه‌یی خومش بوو، هه‌تا رۆژا ئه‌م ره‌قینه چیای ژی ل ویری ژی هه‌ر ژقی گافی خومشتر بوو، مه خوه ل به‌ر هه‌موو کاودانان دگرت، مه‌خوه به‌رنا‌تافی کوشتنی دکر، ژبلی برسی و سهرمایئ، به‌لئ سهره‌ندیرا مه گه‌له‌ک پی خومش بوو و نه‌و ژی ئه‌م قه‌د په‌شیمان نینن، به‌لئ نه‌و ئه‌ز گه‌له‌ک هه‌ست ب بیزاریی دکم...))⁽⁴⁶⁾.

(کوفان) خویا دکهت کو سهره‌رای ئه‌وی ره‌وشا مه‌ترسیا پری گرتن و کوشتن و سهره‌ندا‌کرن. به‌لئ هه‌ر ئه‌وان کارئ سیاسی دکر. بخومشی چوویه نا‌ف شوره‌شی ژی کو چه‌ندین نه‌خومشی هه‌بوون، به‌لئ ئه‌و ده‌مه بو (کوفان) ی و هه‌موو پشیمه‌رگان خومشتر بوو. ئه‌ف بنیاتی سهره‌فه‌ژی جهی خوه دنا‌ف بنیاتی کویری نا‌فونیشانی رۆمانیدا دگرت، دیسان ئه‌رکین نا‌فونیشانی بجه‌دئینیت، چونکی (کوفان) وه‌کو شه‌رفانه‌کی دلسوز ل دوما‌هیئ خویا دکهت. کو سهره‌رای ئه‌وی نه‌خومشی و تا‌کو نه‌و ژی ل ئاستی پیدقی ریز لی نه‌هاتیه

(4) عبدلسه‌لام جهمال ره‌شيد (2017)، ژي‌دهري بهري، ل85.

(5) ابن منظور (د. ت) لسان العرب، الجلد (4)، دارالمعارف للطباعة والنشر، القاهرة، (د. ط)، ص3139-3148.

(6) عميد حسن (1374)، فرهنگ فارسي عميد، مؤسسه انتشارات امير كبير، جلد سوم، چاپ دوم، تهران، ص876.

(7) عبدولكريم مستهفا محمد نهمين (2016)، ژي‌دهري بهري، ل85.

(8) هه‌مان ژي‌دهري، ل92.

(9) عبدالقادر رحيم (2008)، العنوان في النص الابداعي (اهميتها و انواعه)، مجلة كلية الاداب والعلوم الانسانية و الاجتماعية، جامعة محمد خضير، العددان (2-3) الجزائر، ص84.

(10) د. جميل حمداوي (1997)، السيميوطيقا و العنونة، مجلة عالم الفكر، مجلة دورية محكمة تصدر من مجلس الوطني للثقافة والفنون و الاداب، المجلد (25)، العدد (3) الكويت، ص99.

(11) شعيب حليفي (1992)، النص الموازي للرواية إستراتيجية العنوان، مجله (الكرمل)، مجلة فصلية ثقافية، العدد (46)، نيغوسيا/قبرص، ص85.

(12) محمد الهادي المطوي (1997)، شعرية النص كتاب الساق على الساق في ما هو الفارياق، مجله عالم الفكر، مجلة دورية محكمة تصدر عن المجلس الوطني للثقافة و الفنون و الاداب، الجلد (25)، العدد (3)، الكويت، ص457.

(13) نزار سه‌لمان طاهر (2009)، ناغونيشان وهكو ناسناما تيكتستي هوزاني، هوزانين (محسن قوچان) ي وهكو نمونه‌فه‌كولينه‌كا سيميوتيكي شروقه‌كاريه، ژومشانين گوفارا (مه‌تين)، چاپا نيكي، دهوك، ل86.

(14) د. فؤاد رشيد محمد (2006)، نيستاتيكا ي ناغونيشاني دهق له كو شيعري (شعري چل سآله) ي سه‌باح ره‌نجدهر دا، گوفاري (الاستاذ)، گوفاريكي نه‌كاديمي وهرزيه، كولييا په‌روهردا (ابن رشد)، زانكوييا به‌غدا، ژماره (60)، ل769.

(15) حمدان محسن عواچ الحارثي (قسم اللغة العربية، كلية اللغة العربية، جامعة ام القرى، غير منشور، المملكة العربية السعودية، ص2007)، العنوان في النص الشعري الحديث في المملكة العربية السعودية، رسالة ماجستير، 21.

(16) د. عبدالناصر حسن محمد (2002) سيميوطيقا العنوان في شعر عبدالوهاب البياتي، دار النهضة العربية د. ط، القاهرة، ص7.

ته‌مامكه‌رين نيكي و هه‌ردوو پي‌كفه ره‌هه‌ندين ده‌لالين ناغونيشاني سه‌ره‌كي يي روماني به‌رجه‌سته بكن.

4- بنياتي (كوبر) يي ناغونيشاني روماني شيايه ببيته خوديكه‌ك يو سه‌رجه‌م پي‌كهاتا ده‌لاليا روماني، چونكي ناماژين نه‌راسته‌وخو ددانه نه‌وي شه‌رفاني كو پيشمه‌رگه (كوفان) ه.

5- بنياتي (سه‌رفه) يي ناغونيشاني نه‌في روماني د دوو ته‌وه‌رين سه‌ره‌كيده‌لااله‌تا خوه ناراسته‌ي بنياتي (كوبر) ي ناغونيشاني روماني بكت نه‌وي نه‌فه‌نه:

نيكي: ته‌وه‌ري خه‌بات و مانديبوونا (كوفان) ي. ل چياي و كاري سياسي ل باره‌گاي. دوو: ته‌وه‌ري قوربانيدانا (كوفان) ي. ب خيزانا خوه و دلبره‌را خوه (فيان) ي و كاري خوه.

6- ناراستا ده‌لاليا هه‌ردوو بنياتين (كوبر) و (سه‌رفه) يي نه‌في روماني چ خويادببت كو دو ماهيكا (كوفان) ي نه‌ل ناستي خه‌بات و قوربانيدانا نه‌وي بوويه و چ ريز و پي‌ته‌پيدان پي نه‌هاتيه دان.

په‌راويز و ژي‌دهري:

نيكي: په‌راويز:

(1) sally Memheier: Oxford advanced learner's (Dictionary). Phonetics editor (Michael Ashby), 2004, pp 1365.

(2) عبدلسه‌لام جهمال ره‌شيد (2017)، وهرارا ده‌لاله‌تا ناغونيشاني د رومانا كوريدا ژده‌سنيكي تاكو (2010) ي، هه‌ريما كوردستانا عيراق ي -وهكو نمونه، فه‌كولينه‌كا هونه‌ري شروقه‌كاريه، ناما ماسته‌ري، پشكا زمان ي كوردي، فاكولتيا زانستين مروفايه‌تي، زانكوييا زاخو، نه‌به‌لافكريه، ل6.

(3) عبدلكريم مستهفا محمد نهمين (2016)، شعريه‌تا ناغونيشاني دكورته چيروكين نيسماعيل هاجانيدا كومه‌له‌مين (مه‌يدانا كووچكان و كفني پيري) وهكو نمونه، ناما ماسته‌ري، پشكازمان ي كوردي، كوليژا په‌روهردا بنيات، زانكوييا دهوك ي، نه‌به‌لافكريه، ل84.

- (35) عەبدولسەلام جەمال رەشید(2017)، ژیدەرئ بەرئ، ل33.
- (36) عەبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین(2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل114.
- (37) عەسمەت محەمد بەدەل (2005)، داویا شەرقانەکی، رۆمان، ژ وەشانین ئیکەتیا نقیسەرین کورد - دەوک، چاپا ئیکتی، دەوک، بەرگێرۆمانی.
- (38) هەمان ژیدەر، ل 9.
- (39) هەمان ژیدەر، ل 10.
- (40) هەمان ژیدەر، ل 10.
- (41) هەمان ژیدەر، ل12-14.
- (42) هەمان ژیدەر، ل15-16.
- (43) هەمان ژیدەر، ل25.
- (44) هەمان ژیدەر، ل 28-29.
- (45) هەمان ژیدەر، ل 34-36.
- (46) هەمان ژیدەر، ل 42.
- (47) هەمان ژیدەر، ل 55.
- (48) هەمان ژیدەر، ل 78.
- (49) هەمان ژیدەر، ل 106-109.

دوو: ژیدەر:

-ژیدەر بزمانی کوردی:

ا-پەرتووک:

- عەسمەت محەمد بەدەل (2005)، داویا شەرقانەکی (رۆمان، ژ وەشانین ئیکەتیا نقیسەرین کورد - دەوک، چاپا ئیکتی، دەوک، بەرگێرۆمانی.
- نزار سەلمان طاهر(2009)، نافونیشانی وەکو ناسناما تیکستی ھۆزانی، ھۆزانی(محسن قوچانی) وەکو نموونە-قەولینەکا سیمپوتیکی شروفاکایە، ژ وەشانین گوفارا (مەتین)، چاپا ئیکتی، دەوک، ل62.

ب-نامین ئەکادیمی:

- عەبدولسەلام جەمال رەشید(2017)، وەرارا دەلالەتا نافونیشانی د رۆمانا کوریدا ژ دەستینکی تاکو(2010)، ھەریم کوردستانا عیراقتی - وەکو نموونە، قەولینەکا ھونەری شروفاکاریە، ناما ماستەرئ، پشکا زمانی کوردی، فاکولتیا زانستین مروفايه‌تی، زانکویا زاخو، نەبەلاکریە، ل6.

- عەبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین(2016)، شەریبەتا نافونیشانی دکورته چیرۆکین ئیسماعیل ھاجانیدا کومەلەبیین (مەیداناکووچکان و کفنی پیرئ) وەکو نموونە، ناما ماستەرئ، پشکازمانی کوردی، کۆلیژا

- (17) عبدالفتاح الحجمري (1996) عتبات النص (البنیه و الدالاه) منشورات الرابطة، الطبعة الاولى، دار البيضاء، ص 18.
- (18) فريد حلبي (2010)، سيميائية في الرواية الجزائرية المعاصرة (1995-2000) رسالة ماجستير، قسم اللغة العربية، كلية الآداب و اللغات، جامعة منتوري-قسنطينية، غير منشورة، الجزائر، ص 49.
- (19) عبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین (2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل99.
- (20) عەبدولسەلام جەمال رەشید (2017)، ژیدەرئ بەرئ، ل14.
- (21) نزار سەلمان طاهر(2009)، ژیدەرئ بەرئ، ل 126-130.
- (22) هەمان ژیدەر، ل 127.
- (23) هەمان ژیدەر، ل 130-132.
- (24) عبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین (2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل 126.
- (25) عبدالقادر رحيم (2010) علم العنوان، دار التكوين للتأليف والترجمة والنشر، الطبعة الأولى، دمشق، ص 56.
- (26) نزار سەلمان طاهر (2015)، رۆلی نافونیشانی د بەرجەستەکرنا راماناتیکستی کورته چیرۆکیدا- کومەلەچیرۆکا شەفا فريشته رهفین، یائیسماعیل ھاجانی وەکو نموونە، گوفارا زانکویا زاخو، پەربەندا 3 (B)، ژماره (1)، ل 19.
- (27) عبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین (2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل 125.
- (28) نزار سەلمان طاهر (2015)، رۆلی نافونیشانی د بەرجەستەکرنا راماناتیکستی کورته چیرۆکیدا، ژیدەرئ بەرئ، ل 19.
- (29) عەبدولسەلام جەمال رەشید (2017)، ژیدەرئ بەرئ، ل25.
- (30) نزار سەلمان طاهر (2015)، رۆلی نافونیشانی د بەرجەستەکرنا راماناتیکستی کورته چیرۆکیدا، ژیدەرئ بەرئ، ل20.
- (31) نزار سەلمان طاهر(2009)، نافونیشانی وەکو ناسناما تیکستی ھۆزانی، ژیدەرئ بەرئ، ل108.
- (32) عبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین(2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل110.
- (33) نزار سەلمان طاهر(2009)، نافونیشانی وەکو ناسناما تیکستی ھۆزانی، ژیدەرئ بەرئ، ل89.
- (34) عبدولکەریم مستەفا محەمد ئەمین(2016)، ژیدەرئ بەرئ، ل113.

قسم اللغة العربية، كلية الاداب و اللغات،
جامعة منتوري-قسنطينية، غير منشورة،
الجزائر، ص 49.

پهرومردا بنيات، زانکویا دهوكي،
نهبه‌لافكره، ل84.

ج-گوفار و روژنامه:

ج-گوفار و روژنامه:
د. جميل حمداوي (1997)، السيميوطيقا و العنونه،
مجله عالم الفكر، مجله دوريه محكمه تصدر
من مجلس الوطني للثقافة والفنون و الاداب،
المجلد(25)، العدد(3)الكويت، ص 99.
شعيب حليفي (1992)، النص الموازي
للاويه استراتيجيه العنوان، مجله(الكرمل)،
مجله فصليه ثقافيه، العدد(46)،
نيغوسيا/قبرص، ص 85.

عبدالقادر رحيم(2008)، العنوان في النص
الابداعي(اهميته و انواعه)، مجله كلية الاداب
والعلوم الانسانيه و الاجتماعيه، جامعه محمد
خضير، العددان(2-3)الجزائر، ص84.

محمد الهادي المطوي(1997)، شعريه النص كتاب
الساق على الساق في ماهو الفارياق، مجله
عالم الفكر، مجله دوريه محكمه تصدر عن
المجلس الوطني للثقافة و الفنون و الاداب،
المجلد(25)، العدد(3)، الكويت، ص457.

ژيدير بزماي نينگليزي:

كتيب:

sally Memheier: Oxford advanced learner's
(Dictionary). Phonetics editor(Michael
Ashby), 2004,pp 1365.

ژيدير بزماي فارسي:

كتيب:

عميدحسن(1374)، فرهنگ فارسي عميد، مؤسسه
انتشارات امير كبير، جلد سوم، چاپ دوم،
تهران، ص 876.

د. فواد رشيد محمد(2006)، نيسنتاتيكاى ناو نيشانى دهق
له كو شيعري(شهرى چل سآله)ى سهباح
ره نجندهر دا. گوفارى (الاستاذ)، گوفاريكي
ئهكاديمي وهرزيه، كولىا پهرومردا (ابن
رشد)، زانکویا به‌غدا، ژماره(60)، ل 769.
نزار سهلمان طاهر (2015)، رولي ناو نيشانى
دبه‌رجه‌سته‌كرنا رامانا تيكتسي كورته
چيروكيڊا-كومه‌له‌چيروكا شهقا فريشته ره‌قين،
يا نيسماعيل هاجاني وهكو نمونه، گوفارا
زانکویا زاخو، به‌رهبندا 3 (B)، ژماره(1)، ل
19.

ژيدير بزماي عه‌ره‌بي:

أ- په‌رتووك:

ابن منظور (د. ت) لسان العرب، المجلد(4)،
دارالمعارف للطباعة و النشر، القاهرة، (د.
ط)، ص3139-3148.
عبدالفتاح الحجمري(1996)عتبات النص (البنية و
الدلالة)منشورات الرابطة، الطبعة الاولى، دار
البيضاء، ص 18.

د. عبدالناصر حسن محمد (2002)سيميوطيقا العنوان
في شعر عبدالوهاب البياتي، دار النهضة
العربية د. ط، القاهرة، ص 7.

ب-نامين اكاديمي:

حمدان محسن عواج الحارثي (2007)، العنوان في
النص الشعري الحديث في المملكة العربية
السعودية، رسالة ماجستير، قسم اللغة العربية،
كلية اللغة العربية، جامعة ام القرى، غير
منشور، المملكة العربية السعودية، ص 21.
فريد حليمي (2010)، سيميائية في الروايه الجزائرية
المعاصرة (1995-2000) رسالة ماجستير،

الخلاصة

سعى هذا البحث الى اظهار موضوعة العنوان في النص الادبي من الجانب النظري و من ثم تحليل عنوان رواية (نهاية محارب) تطبيقياً، حيث ان العنوان باعتباره عنصراً فنياً في النص الادبي بصورة عامة و في الرواية بصورة خاصة ذو تأثير كبير في عنونة الدلالة المخفية في نص الرواية. حيث ان بمقدور الباحث عن طريق تحليل عنوان الرواية كشف تلك الدلالة المخفية داخل النص. قمنا في هذا البحث المعنون (العنوان في الرواية، رواية نهاية محارب للكاتب عصمت محمد بدل أنموذجاً) للكاتب عصمت محمد بدل بتوضيح موضوع العنوان من الناحية النظرية، كما تناولناه كإصطلاح و كمفهوم و كوظيفة اضافة الى انواع العناوين. و من ثم انتقلنا الى المحور التطبيقي للبحث فقمنا بتحليل الوظيفة وبنيتي العميق و الظاهر للعنوان و توصلنا الى ان عنوان الرواية تمكن من احتواء مجمل نص الرواية و ان بنيتي العمق و الظاهر لعنوان الرواية اكملتا بعضهما البعض و تمكنا من التعبير عن نضال و تضحية الشخصية الرئيسية للرواية و هي شخصية (كوفان).

TITLE IN THE NOVEL: THE NOVEL “THE END OF A WARRIOR” BY ISMAT MOHAMMED BADAL AS AN EXAMPLE

NAZDAR ARIF BRENDAR

Dept. of Kurdish, College of Basic Education, University of Zakho, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

This study attempted to illustrate the concept of the title of literary text theoretically, after that, it analyzed the title of the novel, The End of a Warrior. Because the title is one of the most important elements of the literary text in general, and the novel in particular, it has a significant impact on identifying the hidden meaning of the text, and the writer can identify the meaning of a text via analyzing its title. We in this paper, which named (The title in the novel “The End of a Warrior” by Ismat Mohammad badel) deal with the title theoretically and it addresses with the term, notion, function, construction and the types of title. In addition, there is an analytical section in the paper and its focus is on the deep and surface structure of the title. In this regard, it can be inferred from the analyses that the title of the novel can present the whole idea of the content. The meaning of both deep and surface structures of the title continues each other and it expresses the struggle and sacrifices of the main character, Covan.

KEYWORDS: Title, novel, meaning, character, Covan